

مدیریت و رهبری

دانشگاهی

مؤلف

زهره سهرابی

استادیار آموزش پزشکی

دانشگاه علوم پزشکی ایران

الهام بوشهری

دانشجوی دکترای تخصصی آموزش پزشکی

دانشگاه علوم پزشکی ایران

سرشناسه	: سهرابی، زهره
عنوان و نام پدیدآور	: مدیریت و رهبری دانشگاهی / مولف زهره سهرابی، الهام بوشهری.
مشخصات نشر	: تهران: تحفه: نشر و تبلیغ بشری،
مشخصات ظاهری	: ۱۸۰ ص.
شابک	: 978-964-8505-77-1
فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۶۵.
موضوع	: دانشگاه‌ها و مدارس عالی — مدیریت
شناسه افزوده	: بوشهری، الهام،
رده بندی دیویی	: ۳۷۸/۱۰۱
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۲ ۴م۹/۲۳۴۱LB
کتابشناسی ملی	: ۳۲۹۰۹۶۲

نام کتاب: مدیریت و رهبری دانشگاهی

مترجمین: دکتر زهره سهرابی و الهام بوشهری

ناشر: انتشارات تحفه با همکاری انتشارات بشری

چاپ و صحافی: صدف

تیراژ: ۱۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول / ۱۳۹۲

قیمت: ۹۹۰۰۰ ریال

فروشگاه: تهران - خیابان انقلاب - ضلع شرقی دانشگاه تهران - خیابان قدس - پلاک ۳ - واحد ۴ و ۵

تلفن: ۶۶۴۰۶۴۱۵، ۶۶۴۶۵۸۰۶، ۶۶۴۰۶۴۱۵
فکس: ۶۶۴۰۶۴۱۵

دفتر مرکزی: تهران - خیابان انقلاب - ضلع شرقی دانشگاه تهران - خیابان قدس - پلاک ۳ - واحد ۵

تلفن: ۶۶۴۱۰۲۵۶، ۶۶۴۹۸۲۸۵، ۶۶۴۱۰۲۵۶
فکس: ۶۶۹۵۵۹۱۶

فرید اینترنتی از سایت www.mspc.ir مقدور می‌باشد.

این اثر، مشمول قانون حمایت مؤلفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ است، هر کس تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه مؤلف (ناشر) نشر یا پخش یا عرضه کند مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

حیطه مدیریت و رهبری، حیطه وسیعی است که شاید تنها متخصصین رشته مدیریت از بخش های مختلف آن آگاهی کامل داشته باشند. واقعیت آن است که تعداد قابل توجهی از مدیران و رهبران سازمانی فعلی زمینه تحصیلات در این رشته تخصصی را ندارند و با توجه به حجم وظایف محوله سازمانی هرگز فرصت مطالعه جامع کافی در این خصوص را نیز بدست نخواهند آورد. در بسیاری از موارد با مدیرانی روبرو هستیم که مطالعات مرتبط با علم مدیریت و رهبری را خسته کننده توصیف می کنند و برخی نیز با وجود دارا بودن انگیزه برای مطالعه و کسب اطلاع از مبانی مدیریت و رهبری، در عظمت و تنوع مطالب و نظریات مرتبط با سبک های مختلف مدیریتی و رهبری سرگردان می شوند. بعضی دیگر نیز که به ظاهر آگاه از علم رهبری به نظر می رسند، در تشخیص اینکه کدامیک از سبک های رهبری با موقعیت فعلی سازمان ایشان متناسب است دچار مشکل هستند. از نظر ایشان بخش قابل توجهی از این علم، نظری و فاقد مطالب عملی است و این در حالیست که اغلب مدیران با درک اهمیت پیامد های رهبری موفق بر پیشرفت سازمان خود، به دنبال یافتن دستورالعمل های کاربردی و شفاف برای اعمال این نقش هستند.

پیچیدگی های نقش رهبری زمانی افزایش می یابد که داوطلبین ایفای این نقش در رده های مختلف مدیریتی دانشگاه ها به انجام وظیفه مشغول باشند. چراکه مطالعات مرتبط با نقش رهبری در سطوح مختلف دانشگاهی اندک و اغلب غیر کاربردی است. با تاملی در ساختار دانشگاهی متوجه می شویم که دانش به عنوان یک ارزش غالب توسط اعضای این سازمان وسیع پذیرفته شده است. این مسئله باعث می شود که اعضای هیات علمی دانشگاه ها و مراکز آموزشی به واسطه گزیده بودن در دانش از استقلال قابل توجهی در تبیین اهداف و عملکرد خود برخوردار باشند. مسئولیت های شغلی اعضای هیات علمی دانشگاه که به طور عمده در دو حیطه آموزش و پژوهش است نیز به نوبه ی خود بر میزان تسلط و استقلال عملکردی ایشان افزوده است. مسلماً اعمال رهبری در چنین سازمانی و پذیرفته شدن توسط اعضای با ویژگی های مذکور کار آسانی نبوده و بدون بهره گیری از تجربیات و یافته های کاربردی تحقیقات مرتبط به سختی انجام خواهد شد.

تفاوت میان سازمان های آموزشی نظیر دانشگاه ها با سایر سازمان ها تنها به استقلال نسبی اعضای دانشگاهی محدود نمی شود. در واقع شاید بتوان گفت در میان سازمان های مختلف تولیدی و خدماتی موجود در جوامع بشری پیچیدگی سازمان های آموزشی بیش از سایر سازمان ها است به این علت که ورودی اصلی این دسته از سازمان ها انسان است که به علت داشتن ویژگی های منحصر به فرد خود به طور کامل تسلیم و تحت کنترل فرایند های آموزشی موجود در سازمان های آموزشی نیست، لذا برآورده شدن اهداف سازمان های آموزشی هرگز به طور کامل قابل تضمین و برآورد نخواهند بود. از سویی دیگر، به منظور آگاهی از میزان تحقق این اهداف از ابزار هایی استفاده می شود که در بهترین و استاندارد ترین شکل خود قادر به تعیین همه جوانب اثر گذاری آموزش بر انسان نیستند. این مشکل خصوصاً در حیطه اندازه گیری اهداف حیطه نگرشی یادگیرندگان بیش از سایر حیطه ها مشهود است.

دانشگاه ها هم مانند سایر اهدافی دارند که در تمامی کشورها بر اساس نیاز های جامعه تدوین می گردد. نیاز های جوامع اما دائما در حال تغییر هستند و بخش عمده این تغییرات ناشی از قرار گیری جوامع در دورانی است که به آن عصر اطلاعات یا دانش اطلاق شده است. در این میان عملکرد دانشگاه ها و توانایی ایشان در بین سایر سازمان ها، در برآوردن نیاز های جوامع عصر دانش و عقب نماندن از قافله تغییرات، بسیار حائز اهمیت است. در واقع دانشگاه ها باید با اتخاذ تصمیمات صحیح و استراتژی های مناسب محصولاتی داشته باشند که بتوانند از عهده پاسخگویی به نیاز های واقعی جوامع به سرعت در حال پیشرفت، برآید.

محصولات ایجاد شده توسط سازمان های آموزشی نظیر دانشگاه ها نیز از دیگر مواردی است که موجب متمایز شدن دانشگاه ها و سازمان های آموزشی از دیگر سازمان ها می شود. محصولات دانشگاهی تأثیراتی بر جامعه خواهند داشت که به علت ویژگی عامل اثرگذار که انسان است، طولانی مدت و عمیق خواهد بود.

فرایند انجام شده در سازمان های آموزشی نیز "فرآیند آموزش" است که از عوامل بسیار متنوع داخلی و خارجی تأثیر می پذیرد و از آنجائیکه بهره های کلیدی آن، انسان در نقش های معلم، یادگیرنده و جامعه است با فرایندهای سایر سازمان ها متفاوت بوده و به تعداد یادگیرندگان از پتانسیل تغییر و تنوع برخوردار است.

مقدمه فوق تنها اشاره کوتاهی است در توجیه اهمیت نقش رهبری و مدیریت در دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی که امید است بخش های مختلف این کتاب توانسته باشد به جنبه های مختلف آن به اختصار بپردازد.

یکی از اصلی ترین مشکلاتی که هنگام تالیف این قبیل کتب در مقابل مولفین قرار دارد اندک بودن تعداد و تنوع مستندات مرتبط با موضوع رهبری دانشگاهی است. از سویی دیگر پراکنده بودن منابع در دیسپلین های مختلف مدیریت و آموزش که هر یک به تنهایی حیطه ای پیچیده و مستقل است بر دشواری این گونه تالیفات می افزاید. مولفین امیدوار هستند که مجموعه حاضر به عنوان یکی از اولین منابع مرتبط با مدیریت و رهبری دانشگاهی قادر باشد علاقمندان را در آشنایی با مقدمات این موضوع یاری رساند.

مقدمه

فصل اول: سیر تاریخی مکاتب مدیریت و رهبری در دنیا ۱

مکتب مدیریت کلاسیک ۵

مکتب مدیریت نئوکلاسیک یا روابط انسانی ۹

مکتب مدیریت نوین ۱۲

فصل دوم: تئوری های علم رهبری ۱۹

تئوری مرد بزرگ ۲۰

تئوری ویژگی های شخصی ۲۱

تئوری رفتار ی ۲۵

تئوری اقتضایی ۲۸

تئوری رهبری کاریزماتیک یا سمبولیک ۳۲

تئوری رهبری تعاملی ۳۳

تئوری رهبری انتقالی (ارتباطی یا تبدیلی) ۳۵

تئوری رهبری متعالی ۳۸

تئوری رهبری خدمتگزار ۳۹

فصل سوم: رهبری آموزشی ۴۰

مدیریت و رهبری، تئوری یا عمل ۴۲

الگو های مختلف رهبری آموزشی ۴۴

فصل چهارم: الگو های رسمی مدیریت و رهبری آموزشی ۴۶

نمای کلی ۴۶

الگوی سلسله مراتبی ۴۸

الگوی دیوانسالاری ۴۸

الگوی سیستمی ۵۰

الگوی ساختاری ۵۲

نتیجه گیری ۵۳

محدودیت های بکارگیری الگو های مدیریت و رهبری رسمی ۵۶

فصل پنجم: الگو های همکارانه مدیریت و رهبری آموزشی ۵۸

نمای کلی ۵۸

الگوی رهبری تحول آفرین ۶۲

الگوی رهبری مشارکتی ۶۳

الگوی رهبری بین فردی ۶۳

محدودیت های بکارگیری الگو های مدیریت و رهبری رسمی ۶۴

۶۵	نتیجه گیری
۶۶	فصل ششم: الگو های سیاسی مدیریت و رهبری آموزشی
۶۶	نمای کلی
۶۹	منابع قدرت در سازمان های آموزشی
۷۲	محدودیت های بکارگیری الگو های سیاسی مدیریت و رهبری آموزشی
۷۳	نتیجه گیری
۷۴	فصل هفتم: الگو های ذهنی مدیریت و رهبری آموزشی
۷۴	نمای کلی
۷۸	نتیجه گیری
۷۹	فصل هشتم: الگو های عدم قطعیت مدیریت و رهبری آموزشی
۷۹	نمای کلی
۸۴	الگوی رهبری Contingent
۸۴	محدودیت های بکار گیری الگو های مدیریت و رهبری عدم قطعیت
۸۵	نتیجه گیری
۸۶	فصل نهم: الگو های فرهنگی مدیریت و رهبری آموزشی
۸۶	نمای کلی
۹۱	مدیریت فرهنگ سازمانی
۹۴	الگوی رهبری اخلاقی
۹۵	نتیجه گیری
۹۷	فصل دهم: سازمانی به نام دانشگاه
۹۸	اصول مهم مدیریت منابع انسانی در دانشگاه ها
۱۰۹	نقش های رهبری دانشگاهی
۱۱۰	نتیجه گیری
۱۱۲	فصل یازدهم: آماده سازی عضو هیات علمی برای پذیرش نقش رهبری دانشگاهی
۱۱۷	روش های آماده سازی و حمایت از عضو هیات علمی در منصب رهبری
۱۲۳	فصل دوازدهم: تعارض و مدیریت تعارض
۱۲۴	مدیریت تعارض در سطح فردی
۱۳۰	مدیریت تعارض در سطح مدیریتی
۱۳۳	دیدگاههای مدیریتی نسبت به تعارض
۱۳۵	فصل سیزدهم: تحلیل ذی نفعان
۱۳۶	ذی نفعان چه کسانی هستند؟
۱۳۷	تحلیل ذی نفعان چه اهمیتی دارد؟
۱۳۹	چه وقت ذی نفعان تحلیل می شود؟
۱۴۰	مراحل تحلیل ذی نفعان
۱۴۰	- تبیین کارگروه

۱۴۱	- برنامه عملیاتی
۱۴۲	- تعیین ذینفعان
۱۴۳	- تهیه جدول ویژگی ها
۱۴۵	- تهیه پرسشنامه
۱۴۵	- تهیه چارت
۱۵۰	- تحلیل اطلاعات
۱۵۲	- استفاده از نتایج
۱۵۴	فصل چهاردهم: تصمیم گیری
۱۵۸	اصول اخلاقی
۱۵۹	انواع تصمیم گیری
۱۶۱	الگوهای تصمیم گیری
۱۶۱	- الگوی عقلایی
۱۶۲	- الگوی عقلایی محدود
۱۶۲	- الگوی مرحله ای
۱۶۳	- الگوی کارنگی
۱۶۳	- الگوی سطل زباله
۱۶۴	- الگوی اقتضایی
۱۶۵	منابع